

КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ(ПОСЛУГ), ЇЇ ЗНАЧЕННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ТА НЕОБХІДНІСТЬ ПОШУКУ ШЛЯХІВ ЇЇ ЗНИЖЕННЯ

У статті розглянуто поняття «витрати виробництва» та «собівартість продукції», значення калькулювання собівартості та необхідність її зниження в сучасних умовах господарювання на прикладі Державного підприємства обслуговування повітряного руху України (Украерорух).

Ключові слова: витрати виробництва, собівартість, калькулювання, зниження собівартості.

В статье рассмотрены понятия «издержки производства» и «себестоимость продукции», значение и необходимость ее снижения в современных условиях функционирования на примере Государственного предприятия обслуживания воздушного движения Украины (Укразрорух).

Ключевые слова: издержки производства, себестоимость, определения себестоимости, снижение себестоимости.

The article considers the conception of «costs of production» and «production price», the importance of production price and the necessity of its cutting in modern business conditions by way of example of The Ukrainian State Air Traffic Service Enterprise (UKSATSE).

Key words: costs of production, production price, production price cutting.

Постановка проблеми. В умовах переходу України до ринкової економіки собівартість продукції постає одним з найважливіших показників виробничо-господарської діяльності підприємства. Незважаючи на те, що визначення собівартості є необхідною частиною планування діяльності підприємств, велика кількість з них намагається взагалі відмовитись від її планування, аналізу та калькулювання. Не меншого значення набуває пошук шляхів зниження собівартості (послуг). Адже в сучасних умовах господарювання, на нашу думку, важливо виробляти ту продукцію, надавати ті послуги, які повинні задовольняти потреби споживачів та бути конкурентоспроможними на ринку. Тому дослідження проблеми собівартості становить значний теоретичний інтерес і практичну цінність.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблеми обліку і аналізу собівартості продукції досліджували такі вчені, як Чумаченко Н., Басманов І., Нападовська Л., Апчерч А., Друрі К., Голов С., Цал-Цалко Ю., Соколов Я., Шегда А., Олійник О. та інші науковці.

Мета дослідження полягає у визначенні необхідності калькулювання собівартості (зокрема на підприємстві Украерорух), її значення в сучасних ринкових умовах та пошуку шляхів її зниження.

Основні результати дослідження. На сьогодні розвиток авіаційної галузі є одним із стратегічних завдань України. Не меншого значення набуває необхідність дослідження витрат обслуговування повітряного руху, адже на перший план виходить проблема вдосконалення планування, нормування і

контролю витрат з метою надання якісних аеронавігаційних послуг користувачам повітряного простору.

Основою національної аеронавігаційної системи є Державне підприємство обслуговування повітряного руху України (Украерорух). Місія даного підприємства полягає у наданні безпечного та економічно ефективного аеронавігаційного обслуговування користувачам у повітряному просторі України.

Усього за 2008 рік Украерорухом було обслуговано 419456 польотів, що на 8,9 %більше ніж за 2007 рік. Структура повітряного руху України за 2008 рік представлена на Рис.1. Отже, послугами підприємства користувалися як українські, так і міжнародні авіакомпанії, останні з яких здійснили 323799 польотів (77,2 %).

2008	Кількість польотів		Порівняння 2008/2007
Всього	419 456		+8,9%
Українські авіакомпанії	95 657		+0,9 %
Міжнародні авіакомпанії	323 799		+8,1 %
Внутрішні польоти	41 552		-0,3 %
Польоти з вильотом/посадкою	113 837		+2,8 %
Транзитні польоти	264 067		+6,4 %

Рис.1.Структура повітряного руху на 2008 рік

Собівартість належить до числа найважливіших показників роботи підприємства. Вона характеризує ефективність всього процесу виробництва на підприємстві, оскільки в ній відображається рівень організації виробничого процесу, технічний рівень, продуктивність праці, частка затрат на виробництво за окремими статтями та елементами і інші витрати на випуск продукції. [3]

Калькулювання собівартості є невід’ємною частиною діяльності будь-якого підприємства. Украерорух не є виключенням. Оскільки продукцією досліджуваного підприємства є обслуговування повітряного руху, то відповідно розраховується собівартість реалізованих послуг. Як бачимо з Таблиці 1 собівартість реалізованих послуг Украероруху у 2008 році збільшилась до 824381 тис.грн. і в структурі витрат склала 42,8 %.

Під собівартістю продукції розуміється виражена в грошовій формі сукупність витрат, які пов’язані з виробництвом і збутом продукції на кожному конкретному підприємстві. Складовими собівартості є такі основні витрати: вартість спожитих у процесі виробництва матеріалів, сировини, палива, електроенергії тощо, тобто предметів праці; перенесена вартість засобів праці (амортизаційні відрахування); виплати на оплату праці; видатки на реалізацію продукції. [5]

Згідно із П(С)БО 16 “Витрати” об’єктом обліку витрат є продукція, роботи, послуги або вид діяльності підприємства, які потребують визначення пов’язаних з їх виробництвом (виконанням) витрат.[1]

Беляєв вважає, що витрати виробництва — це грошовий вираз тих затрат підприємства (фірми), які показують, у що обходиться для нього

створення відповідної продукції (товарів, послуг). До таких витрат належать елементи різних факторів виробництва, які використовуються в даному виробничому процесі.[5].

Таблиця 1. Витрати Украероруху за 2007-2008 роки

Показник	Рік (тис.грн)	Питома вага у витратах (%)	Рік (тис.грн)	Питома вага у витратах (%)
	2007		2008	
Витрати, усього:	1492006,3	100,0	1926032	100,0
- собівартість реалізованих послуг	650208	43,6	824381	42,8
- адміністративні витрати	80657,5	5,4	90957	4,7
- інші операційні витрати	746752,3	50,1	1002784	52,1
- фінансові витрати	11370,5	0,8	7830	0,4
- витрати на збут	0,0	0,0	0,0	0,0
- інші витрати	3018,0	0,2	80	0,0

Доходи від реалізації аеронавігаційних послуг підприємства Украерорух на кінець 2007 року становили 99,1% або 1 004 410,5 тис. грн. Витрати склали 833 359,2 тис. грн. (без врахування собівартості реалізованої іноземної валюти). При визначенні динаміки витрат проводиться аналіз по економічних елементах витрат, що дозволяє вивчити склад витрат, визначити питому вагу кожного елемента в загальній сумі витрат. Динаміку витрат підприємства протягом 2005 – 2008 років можна простежити за допомогою Рис.2.

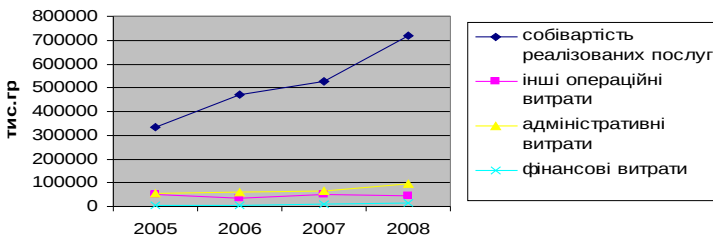

Рис.2. Динаміка витрат за статтями витрат

Варто звернути увагу, що в структурі витрат Украероруху виробнича собівартість виконаних послуг складає 78,0%, адміністративні витрати - 9,7%, інші операційні витрати - 10,6%, фінансові витрати - 1,4%, інші витрати - 0,3%. Отже, найбільшу частку витрат складає саме собівартість. Тому є необхідність у пошуках резервів її зниження.

Для виявлення резервів зниження собівартості необхідно визначити фактори, які обумовлюють це зниження. Під факторами зниження собівартості продукції (робіт, послуг) розуміють усю сукупність рушійних сил і причин, які визначають її рівень та динаміку. [2]. Для даного підприємства можна обрати такі шляхи зниження собівартості послуг, як

покращення матеріально-технічного забезпечення, розширення масштабів використання і удосконалення техніки та технологій, що застосовуються, а також покращення організації праці.

Собівартість використовується як показник для контролю за використанням ресурсів виробництва, визначення економічної ефективності організаційно-технічних заходів, встановлення цін на продукцію. Собівартість, як один із основних економічних показників, використовується всіма підсистемами (планування, облік, аналіз і контроль), що формують загальну інформаційну обліково-аналітичну систему управління підприємством, оскільки калькулювання присутнє в кожній з них і на кожній стадії виробничого циклу. Від рівня собівартості залежать фінансові результати діяльності підприємства, темпи розширеного відтворення, фінансовий стан підприємства. [3]

При визначенні собівартості важливо дотримуватися загальних економічних принципів та законів, а також звертати увагу на досвід світових компаній по зменшенню собівартості. На сьогодні, ми вважаємо, одним з найбільш дієвих способів досягнення мети зі зменшення витрат є використання новітніх технологій, а саме ресурсоекономних та ресурсозберігаючих. Також не слід забувати про необхідність формування стратегії зниження витрат. Комплекс таких заходів дозволить виробляти конкурентоспроможну продукцію.

Висновки. Визначення собівартості продукції – одне з основних завдань підприємств. Державне підприємство обслуговування повітряного руху України (Украерорух) не є виключенням. Проведені дослідження показали, що у структурі витрат Украероруху виробнича собівартість виконаних послуг складає 78 %. Ефективне управління собівартістю повинне бути орієнтоване на пошук шляхів її зниження. Щоб визначити ці шляхи необхідно знати вплив структури витрат та технологічних особливостей виробництва на рівень собівартості. Це дасть змогу аналізувати тенденції змін статей собівартості з метою прийняття виважених управлінських рішень по підвищенню прибутковості підприємства.

Література

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 „Витрати” [Текст]: затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318 // Офіційний вісник України. – 2000. – № 3. – С. 102.
2. Економіка підприємства [Текст]: Навч. Посіб. /За ред. А.В. Шегди. – К.: Знання, 2005. – 431 с.
3. Олейник О.В., Бойко С.В. Аналітико-контрольне значення калькулювання в системі економічної інформації хозяйствующего субъекта [Текст]//Развитие бухгалтерского учета и контроля в контексте европейской интеграции: Монография. – Житомир- Краматорск: ЧП «Рута». – 2005. – 588 с.
4. Офіційний сайт Украероруху: Електронний ресурс: Режим доступу - <http://uksatse.ua>

5. Беляєв О. О., Бебело А. С. Політична економія [Текст]: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2001. — 328 с.